

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialne demokratične stranke

Iskrena radna nedelja in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnštvo v Ljubljani, Francišanska ulica šte. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za
pol leta K 15.—, za četrt leta K 7-50, za mesec K 2-50. Za Nemčijo
celo leto K 33-80, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne
številke po 10 vinarjev.

Rekopisi se ne vračajo, ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklame
macije za list so poštne proste.

Imenitni: Enostopna pošta vrstica 30 vin.; pogojem prester 50 vin.;
razglasi in posebne vrstice po 60 vin.; večkratni objavi po davevni
primeren popust.

Štev. 91.

V Ljubljani, torek dne 30. oktobra 1917.

Leto I.

Dr. H. Tuma:

Nekritične misli.

II.

Iz izvajanj spomenice slovenske socialne demokracije, ki se obenem nanaša na izreke najodločnejših zastopnikov radikalnega socializma je tudi tolmačiti spomenica nemške-avstrijske socialne demokracije glede formule samoodločevanje narodov.

Samoodločevanje narodov je faktično in praktično danes nemogoče ob vprašanju miru, ker se ne obstojajo organizirane narodno osebnosti, ki bi bile sposobne sklepati samostojno o miru, marveč bodo mir sklepale zapadne in centralne države.

Členar Remov je moral toraj kritično ločiti stališče vojajočih se držav, ki že obstojé in ki bodo odločale in narodov, ki se imajo šele organizirati v bodočnosti in za bodočnost.

Glede češke deklaracije kakor tudi jugoslovanske je slovenska socialna demokracija zavzela različno stališče v toliko, ker priznava obema skupinama samoupravo v obliki in v okviru zveze države. Iz principelnega stališča socializma je jugoslovanska kakor tudi češko-slovaška skupina sama zase prešibka tvoriti ločeno suvereno državo. Obe skupini ste vezani druga na drugo in ob enem na veliki prometno-gospodarski teritoriji, ki jih prirodno veže, donavsko-adrijski. Za socialista ima veliko bodočnost češko-slovaška in jugoslovanska skupina le v okviru velikega prirodnega ozemlja, ki sega od Sudet pa do Adrije. Le v tem okviru more biti govora o modernem gospodarskem lastnem razvoju in ob enem kulturnem.

Misliti, da Removu in resnemu politiku sploh ne mora priti na um, da bi za milijanski narod Slovencev ob Adriji s tržaškim emporijem zahteval suvereno samostojno državo. To bi bila za življenje nesposobna ne tvorba, ampak potvora države, odvisna od tujega kapitala, kajti le s tujim kapitalom bi se dal vzdržavati svetovni emporij. Remov je toraj popolnoma nesocialističen in nesociologičen, ako zahteva majhne narodne države, ki bi mogle med velikimi narodnimi državami le životari in se loviti za krila zdaj ene zdaj druge. Popolnoma napačno mnenja je Remov misleč, da hoče revolucionarna Rusija osvoboditi svoje narodnosti: Litavce, Este, Lotiše, Beluruse, Maloruse, Kavkase, Fince, Poljake itd. tako, da vsakemu prizna suvereniteto zase v posebni državi, marveč revolucionarna socialistična Rusija hoče z vso silo ohraniti svojo veliko svetovno dazavo, v tem okviru pa hoče priznati samoodločevanje narodom na njih lastnem ozemlju in samoodločevanje v državni skupnosti na zunaj. Kar velja za Rusijo, velja za Avstrijo, za Nemčijo in za Balkan.

Res je nemškimi buržuazom država oblastvena, kateri se brezpogojno podrejšo in klanjajo liki maliku. A ravno nemški socialisti, tudi večine, boré se z vsemi konstitucionalnimi in parlamentarnimi sredstvi, da se otreslo oblastvene države in manjšina nemških socialistov četa na to, da se osvobodí te sile na vsak način in z vsakim sredstvom. Očitane Remova toraj gre le nemški buržuaziji.

Socializem brez drugega priznava, da je človeška družba visok ideal in da internacionalna organizacija le stremi po organiziranju človeške družbe ter po drugi strani, da je le narod in dežela konkretna podlaga, na kateri se vrši vse dejansko državno in organizirano življenje. Ravno zaradi tega sprejema federalizem in samoodločevanje.

V posebnem članku izvesti bo pomen internacionalne in vprašanje bodočega razmerja strokovnih in političnih organizacij v okviru ene države ter v okviru dejavske internacionalne. Le toliko za danes, da žalostnim razmeram v slovenski socialni demokraciji nikakor ni kriva dunajska centrala, ne strokovna, ne politična, ampak gospodarske in socialne razmere na slovenskem ozemlju. Slovensko ljudstvo je kmečko in delavec proletarec se druží le v nekoliko industrialnih krajih in še teh raztresenih tako, da socialna demokracija ne more niti priti do enega samega zastopnika v parlamentu. Od tod prihaja največji del politične brezplivnosti slovenske socialne demokratične stranke. Da pa stranka ni brez pomena, kaže vsa politična zgodovina zadnjih let in kolikor pomena ima, ga ima načelno kot predstaviteljica čistega socializma. Nima pomena v parlamentarnem življenju. Le s premembom gospodarskega položaja na Slovenskem, toraj z industrializacijo, ki pa more priti le, ako se po velikem kapitalu izkoriščajo prirodne sile in uveljavi eminentni položaj slovenskega ljudstva ob Adriji kot prag centralne Evrope, more premeniti naše socialne razmere in privedi socialno demokracijo do odločilnega pomena. Do tega pa more priti le v okviru velike gospodarske skupine. In kdor tako misli, misli z lastnimi možgani. Pred seboj mora imeti socialni gospodarski položaj in ne na vse zadnje precej neodločilno skoraj malenkostno razmerje z dunajsko centralo.

Popolnoma na napačnem stališču in slabo poučen je Remov, ko misli, da nemška socialna demokracija vztraja na centralističnem sistemu. Ta sistem je bil le rezultat zgodovinskega razvoja avstrijske socialne demokracije sploh. Nemci so ustanovili socialno demokratično stranko in tej stranki so se prizdruževali prostovoljno Čehi, Poljaki, Slovenci, Italijani in drugi toliko časa, dokler po lastni moči niso prišli do lastne skupine. V brnskem programu leta 1899, po desetletnem obstanku centralistične stranke, so se posamezne narodne sekcije tudi priznale in le od posameznih frakcij je odvisno, kako si uredi svoje zadeve doma in svoje razmerje s centralo. Pogrešen pa je češki separatizem in pogrešna je bila dosežanja popustljivost slovenske socialne demokracije. Na tem pa ni kriva izključno centrala, ampak tudi frakcije same. Lotiti se organizatoričnega dela doma, spraviti strokovne organizacije do moči, to nam je dana bližnja naloga in ko jo izvršimo, pride priznavanje samouprave po sebi.

Ureditev strokovne internacionalne pa ni le zadeva avstrijske socialne demokracije, ampak svetovne. Kakor vsled miru pride do veljave demokratizacija držav in samoodločevanje narodov, tako bo naravna posledica, da se tudi strokovne organizacije centralizirajo, ne po državah kakor sedaj, ampak po avtonomnih narodih, če tudi ni izključeno, da svetovna socialna demokracija vsled dogodkov svetovne vojne in pečanja z mirovni problemi že sedaj,

ne glede na notranje in zunanje premembe obstoječih držav, sama ne krene na druga pota. Glede politične internacionalne je ravno nemška avstrijska socialna demokracija že pokazala nova pota, po kateri se ima ustanoviti tretja internacionala in brž ko se le ta ustanovi, bo po sili organičnega razvoja tudi dana nova organizacija strokovnega združenja in obenem docela novo razmerje strokovne s politično internacionalo.

Temeljna napaka „Kritičnih misli“ je toraj v nekritičnosti. Končni stavek to najbolj označuje z frazo: „Ideja socializma mora v srce. Le oni mora biti propagator ideje, ki socializem versko doživlja. Šele potem pride čas razuma.“ Remov se temeljito moti o pojmu socializma. Socializem je gibanje v človeštvu, ki je nastalo vsled razvoja svetovnega gospodarstva. To gibanje je privedlo delavstvo v nasprotja s kapitalizmom. To prvo gibanje je bila res kaotična revolucionarna sila, poleg tega kosmopolitično-utopistična. Takrat bila sta internacionalizem in socializem za delavca versko dogajanje. Tako prvi socializem opisuje Bebel, ki ga je bil sam deležen. Ta faza kosmopolitičnega socializma pa je že davno premagana in za nami. Danes je socializem urejeno stremljenje organiziranega delavstva, ki meri na odpravo razredne oblastvene države in nadomestitev po polnem demokratizmu in na premaganje kapitalizma s tem, da produkcija postane last v državi urejenega ljudstva. Zasluga Karla Marksa je bila, da je za prvo svetovno gibanje socializma našel formulo, sedaj izraženo v dogmah in programih socialne demokracije. Brez preciznih pojmov in brez forme nobeno gibanje ne postane tvorni činitelj, le zato so dogme in programi. Vsaka velika ideja je morala postati tudi beseda. Zato je tudi socializem kot gibanje postal mogoč šele takrat, ko so bili pojmi socializma in kapitalizma precizirani in ugotovljeni in ko se je iz tega dal izvesti program za konkretno delo. Socializem kakor vsaka velika ideja je nastopil dejanski kakor versko gibanje, ta prva faza pa je že davno minula in danes je socializem racionalističen, pristopen razumu, dejanju in nehanju proletariata samega.

In celo to dostavljam, da je moč današnjih socialno demokratičnih strank ravno v jasnem in resnem pojmovanju socializma in njegovega organiziranega gibanja po proletariatih samih, da pa žal v te jasne pojme proletarcev samoukov največkrat zanašajo zmedo naši intelektualci, ki nimajo jasnih pojmov o realnem gospodarskem, socialnem in političnem življenju.

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

6. Srbija.

Z Bosno in Hercegovino je pridobila Avstrija ozemlje, ki meri nad 50 tisoč kvadratnih kilometrov in je imelo prebivalstva 1.300.000. Trdovratni odpor turških državnikov na berlinskem kongresu je seveda premagala le s tem, da je svečano obljubila, da zasede deželi le začasno in da je zagotovila sultanu nadvlado še za naprej. Ali s tem je bila potolažena le turška občutljivost, malo šno nezaupanje ni bilo odstranjeno.

Ko se je vrnil minister za zunanje zadeve grof Andrassy z berlinskega kongresa na Dunaj, je dejal cesarju Francu Jožetu, da so odprta vrata v Solun.

In kot tako so smatrali okupacijo tudi izven dunajskega dvora. Z vso pravico pravi Engels v svojem članku »O zunanji politiki ruskega carizma«, da je Avstrija »z zasedenjem Bosne sokriva razdelitve Turčije in da je postala s tem nujen nasprotnik vsega srbskega stremljenja po neodvisnosti in ujedinjenju«. (Str. 200).

Odtlej je bila Avstrija v trajnem nasprotstvu s Srbijo, da v nasprotstvu, ki se je vedno bolj poostrevalo.

Vsekakor — enega prijatelja je imela tam, kralja Milana, lekoživca, ki ni izhajal s tem, kolikor mu je dajala mala srbska država. Prav tako kakor si neki drugi lekoživec na prestolu ni prav nič pomišljal — namreč Karl II. na Angleškem — da je sprejemal denarne podpore od francoskega Ljudevita XIV., tudi Milan Obrenović, ki je vladal Srbiji od 1868 do 1889, ni imel nobenih pomislekov, ko je spravljal od Avstrije privatne usluge najrazličnejše vrste. Končno ga je moral njegov veliki sosed rešiti. Njegovo slabo gospodarstvo je povzročilo, da je naraščala v deželi proti njej opozicija, celo do uporov je prišlo. Da odvrne nezadovoljnost, je gledal, da zadosti nacionalnemu hrepenenju na črti najmanjšega odpora, ki je vodila od Avstrije in Bosne na Bolgarsko. Upal je, da izkoristi zase nek dogodek na Bolgarskem. Rumelijo, ki so jo odcepili na berlinskem kongresu od novo ustvarjene Bolgarije, se je odtrgala leta 1885. od Turčije in se je združila z Bolgarijo. Sedaj pa je zahtevala Srbija »kompenzacije«. Ko jih ni dobila, je napovedala vojno. Tukaj pa se je izkazala Mialnova strategija manj uspešna nego nasproti ljubeznivim krasoticam. Srbi so bili ponovno poraženi; prodiranju Bolgarov je delala zapreke le Avstrija, ki je ustavila Bolgare in je izposlovala, da je izšla Srbija iz vojne brez izgub.

V vsej aferi seveda ni narastel Milanov ugled. Njegov režim je izzival vedno večji odpor, postajal je vedno nasilnejši, dokler ni pristal na to, da odstopi svojo krono za penzijo (1889), ki jo je užival, primerno svojim življenjskim navadam, v Parizu. Tri leta pozneje se je odrekel celo za nizko ceno dveh milijonov frankov svojemu srbskemu državljanstvu. Vladarsko breme je prepustil svojemu trinajstletnemu sinu Aleksandru I., a se je še vedno vmešaval v vladanje, vzgajal je sina k verolomstvu, nasilnemu državnemu preobratu in razuzdanosti, dokler ni leta 1901. umrl. Aleksander, ki se je izučil v taki fini šoli in je bil povsem enak očetu, je bil kmalu ravno tako obsovan in prav tako so ga zaničevali kakor očeta. Ni trajalo dolgo in odstranjen je bil z oficirsko zaroto. (1903). Skupština je soglasno izvolila Petra Karagjorgeviča za kralja, vnuka Kare Jurija, ki je bil dvignil leta 1804. prapor upora proti Turkom.

Sedaj se je pričelo mirno ustavno življenje v Srbiji. Ali tem težavnejša je postajala zunanja politika, kajti razmerje z Avstrijo se je med tem vedno bolj priostrevalo.

Nacionalni interes, ki je prizadet z okupacijo Bosne, ni nikakor objel vsega srbskega naroda, temveč le njegovo zgornjo plast, obstoječo iz razumništva, h kateremu se lahko tudi prišteva oficirski zbor. V tej plasti je igrala nacionalna misel veliko vlogo, deloma iz resnično občutenega nacionalnega stremljenja, deloma iz golega stremljenja, da se razširi območje države. Kmečka masa je bila še preveč zaostala, da bi bila zmožna za drugo politiko nego za vaško. Ali tudi ta masa ni mogla ostati izven kapitalističnega prometnega življenja.

Srbska država, njena birokracija, njena armada je potrebovala denar, ki ga je moral prinašati kmet z denarnimi davki. Kmet sam se je bil seznanil z izdelki industrije, potreboval jih je za obrat in v gospodarstvu. Za te izdelke pa je moral pridobivati denar. Dobil ga je, če je prodajal svoje produkte. Poljedelski izvoz je postal življensko vprašanje za državo in kmeta v Srbiji. Spricho svojega zemljepisnega položaja, odrezan od morja, je pa imel le eno pot v

Evropo: ono čez Ogrsko. Ogrska pa je bila skoraj v enakem gospodarskem položaju kakor Srbija, samo že v bolj razvitem. Tudi Ogrska je navezana na izvoz poljedelskih produktov iz njeni odjemalci so isti, ki jih je iskala tudi Srbija. Tako je postala Srbija konkurent Ogrske in s tem dedni sovražnik ogrskih agrarcev. Ti so uporabljali vso premoč velesile napram mali državi, da urede od leta 1881. dalje trgovinske pogodbe in njih praktično uporabo tako, da so kar najbolj zadržali srbski izvoz. Končno je bil izvoz žive živine iz Srbije popolnoma prepovedan, izvoz zaklane živine le v omejenem obsegu. V trgovinski pogodbi iz leta 1908. so omejili število zaklane goveje živine in prašičev, ki jih je smela Srbija izvažati, na 35.000 govede in 70.000 prašičev. A tudi to je bilo ogrskim agrarcem preveč. Pogodbo so razveljavili. V novi pogodbi iz leta 1911. so znižali število dovoljenega izvoza na 15.000 goved in 50.000 prašičev. V istem letu je izvozila Srbija živine v vrednosti 5 milijonov mark, a Ogrska v vrednosti 240 milijonov. (Dalje prih.)

Vojna.

OFENZIVA PROTI ITALIJI.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 29. oktobra. (Kor. ur.) Avstrijske in nemške bojne sile so pričele 24. t. m. svoj napad — general Oton pl. Relow in severno krilo generalnega polkovnika pl. Borojeviča. Včeraj zvečer na peti dan bitke, je bilo vzeto vse ozemlje, ki ga nam je bil sovražnik odkupil s trudom vsak štirinajški kilometer s približno 5400 mož izgub v enajstih krvavih bitkah. Na Krasu so prodrle naše čete, ki so vzele goro sv. Mihaela, do Soče. Naše čete so prekorale naraslo reko. Gorico smo v pouličnem boju zavojevali. Podgoro vzeli pozno zvečer z naskokom. V prostoru pri Oslavju, na gori Sabotin in na višini Korada (severnozahodno od Plave, 612 m visoko) se bi jejo po priliki zelo vroči boji. Italijani so se zaman upirali. Sovražnika, ki se v največji zmedu umika, smo preganjali čez Kormin in goro Kvarin (tik severno od Kormina; 274 m visoka). Nemške in avstrijske čete stoje pred Vidmom. V gorah severnozahodno od Čedad hitro napredujemo. Italijansko koroška bojna črta je v najvažnejših odsekih omajana. Naše čete so iztrgale v snegu in v viharju sovražniku obmejne postojanke, ki jih je gradil jugozahodno od Trbiža, pri Pontablju, na Plöckemu in na Velikem Palu. Ker zavezniki hitro prodirajo in rušijo vse ovire, ni mogoče natančno poročati o številu ujetnikov in o plenu, ki se neprestano množi. Samo v navedenem odseku smo zaplenili 118 italijanskih topov; ena sama divizija, ki je tam napredovala, je ujela v nekaterih urah 60 častnikov, 3000 mož in 60 topov. Vojnega orožja smo zaplenili v dvanajsti soški bitki več, kakor v naši poletni ofenzivi v Galiciji in na Poljskem leta 1915.

Postojna, 28. oktobra. (Kor. ur.) Cesar se je peljal danes na Fajt hrib. Dasi se je utrgal oblak, je cesar sledil zveznim četam, ki so neprestano prodirale. Po vseh potih čez Kras hite polki v italijansko deželo v nasprotni smeri pa korakajo vrste tisočeri ujetnikov. Vsako poročilo, ki ga je sprejel cesar, ponuja zmago. Krdela ujetnikov zdaj preštevajo. **Bo jih 100.000, morebiti 130.000. V tej uri je že 900 topov zaplenjenih.**

Pri izlivu Soče, kjer so stale Sdobba baterije, stoje avstrijske čete. Ladje z angleškimi topovi so pač odpeljali, vzdani velikanski topovi so zapadli nam.

Ker je več ur lil dež, derejo po potih hudourniki. Cesarjev avto se je vedno udiral in so ga morali vleči vun. Popolnoma premočen se je vrnil cesar zvečer v svoje bivališče v okolišu armad, ki operirajo.

Prodiranje v italijanski nižini.

Dunaj, 29. oktobra. Večerno poročilo: Naše prodiranje v italijanski nižini ugodno napreduje. Boj za prelaz Plöcken na koro-

ško-italijanski meji se vrši že na laških tleh. Koroški in kranjski obmejni kraji so popolnem osvobojeni od učinkovanja sovražne artiljerije. Italijani se umikajo po goratem ozemlju ter nam prepuščajo svojo artiljerijo. Število ujetnikov narašča od ure do ure.

Napad na italijanske baterije ob izlivu Soče.

Dunaj, 29. oktobra. Z neodoljivo silo izvršeni sunek zaveznikov iz ozemlja med Bovcem in Tolminom poraja ugodne posledice. Na levem krilu armade na Koroškem (generaloberst Krobotin) smo vzeli južno-zapadno od Rablja prelaz Somdogna, ki je bil v prejšnjih dobah pogosto pozorišče krvavih bojev; zasedli smo tudi Veliki Pal zahodno od Plöckena v Ziljski dolini. Samo Pitz de Timao še zapira cesto proti Tolmezzu in Gemoni. Dočim stoje nemške in avstroogrške čete generala pl. Belowa že pred Vidmom, je prišla tudi že višina Quartin severno od Kormina v naše roke. Dalje južno se ob morski obali naglo umika tretja italijanska armada. Avstroogrška skupina torpednih čolnov, ki obstreljuje sovražne baterije ob izlivu Soče, je dosegla popoln uspeh — baterije so umolknele. Uspeh je tim večjega pomena, ker se je operacija morala izvršiti v gosti megli.

Cadorna — odstopil?

Curih, 29. oktobra. »Züricher Morgenzeitung« poroča, da italijanska vojna poročila ne podpisuje več Cadorna. Ta okolnost potrjuje od italijanske meje došla poročila, da je Cadorna odstopil. Italijanska meja je že od nedelje popolnem zaprta.

Italijansko časopisje o položaju.

Luzern, 29. oktobra. Milanski »Secolo« piše o vojnem položaju: Napad avstroogrskih in nemških divizij je od ure do ure hujši. Strašna sila naših nasprotnikov nas zdrobi. Jasno je, da ima ofenziva namen, zasesti sveta tla italijanske zemlje. Vsak odpor je nemogoč. Zbrati moramo vse moči, kajti sovražnik z demonsko silo napada naše pozicije. — Londonski dopisnik »Secola« poroča, da Italija vojne ne bo mogla nadaljevati, če prodre sovražnik še dalje v deželo. — Rimsko časopisje še skuša prikriti prebivalstvu resnost vojnega položaja ter pravi, da se italijanska armada le umika, da varuje svoje čete za pravi trenotek.

Treviso in Benetke v nevarnostni zoni.

Curih, 29. oktobra. Italijansko vojno vodstvo je proglasilo vzhodni del gornje Italije z ozemljem Treviso in Benetke za nevarnostno zono. Prvi begunci iz Furlanije so prispeli v četrtek in petek v Videm in Treviso. Begunci pripovedujejo, da so bile italijanske oblasti popolnoma presenečene.

Francoska pomoč Italiji.

Pariz, 29. oktobra. (Agence Havas.) Ministrski svet je pod predsedstvom Poincareja imel sinoči sejo, v kateri se je razpravljalo o vojnem položaju in o sodelovanju zaveznikov na italijanski fronti.

Ostala bojišča.

Zapadno bojišče: Berlin, 29. oktobra. (Kor. ur.) Arm. sk. prestol. Rupprehta Bavarskega: Megla je ovirala bojno delovanje v Flandriji, kljub temu je bil skoz ob Izeri ogenj živahen. Zlasti je narastel ponoči pri Dixmuiden. Sunki sovražnih oddelkov severno od mesta so se izjalovili. Med gozdom Houthoulster in Lyso je obsipaval sovražnik našo bojno zono z močnimi ognjenimi vali. Angleška infanterija je napadala severno od železnice Bossinghe-Station. Naša obramba je zavrnila napadajoče. — Arm. sk. nemškega cesarjeviča: Ob Chemin des Dames so naskočile močne francoske sile po močni artiljerijski pripravi dvakrat pri Braye. Sovražnik se je moral umakniti. Imel je težke izgube in dobili smo ujetnike. Pri drugih armadah je le na nekaterih krajih živahnejše bojno delovanje. Od 22. oktobra je izgubil nasprotnik 48 letal.

Na vzhodnem bojišču in v Albaniji je položaj neizpremenjen. — V bitolski kotlini, v loku Černe in od Vardarja do Dojranskega jezera se artiljerije živahno bojujejo.

Politični pregled.

— **Iz gosposke zbornice.** V soboto se je pričela v gosposki zbornici razprava o proračunskem provizoriju in je govoril ministrski predsednik Seidler tudi o vojni in o vojnih ciljih. Izjavil je: V četrtem letu borbe, kakršne ne pozna svetovna zgodovina, je naš vojni položaj kar najboljši. Naši cilji pa so ostali isti: obramba naše eksistence proti sovražnemu ogrožanju, zagotovitev naše svobode in samoodločbe, varovanje naše pravice na enakopravno udeležbo pri bodočem mirovnem tekmovanju narodov. Naši vojaški uspehi so nas upravičili, da kot prvi izrečeno besedo mir in izjavimo svojo pripravljenost za pogajanja. Mi smo pri tem vztrajali, pripravljeni smo se vvesti z nasprotnikom k zeleni mizi, ako je navdan istih intencij kakor mi, to se pravi, ako nam noče vsiliti enostranskih in nasilnih vojnih ciljev. Žal, da so oficijalni vojni cilji naših nasprotnikov v mnogem oziru temni in zmedeni, imajo tako nasilno tendenco in razglasaajo jih tako izzivalno, da se ne moremo obraniti vtiska, da ne gre toliko za en ali drug pozitiven vojni cilj, temveč za to, da se postavijo zahteve, ki naj že naprej onemogočijo diskusijo o miru. Ako bi te tendence ostale, potem bi se morala naša načelna miroljubnost napram njim uveljaviti v najodločnejšem vojevanju, ki bi nasprotnike prepričalo o absurdnosti njihovih nasilnih načrtov ter jim dokazalo, da moremo ako treba, mir tudi vsiliti. Prepričani smo, da se nam v neomajni skupnosti z našimi zavezniki, ta dokaz popolnoma posreči. V debati je baron Gautsch zahteval, naj se država tudi notranje-politično pomladi. — Baron Dumba je klical gosposko zbornico na boj proti Čehom, katerih aspiracije da niso v skladu z avstrijsko državno mislijo. — Knez Auersperg smatra, da grof Czernin preveč o miru govori. Ententni očitki, da je naše ustavno življenje še jako srednjeveško, so smešni. Anglija ni bila nikdar zaščitnica demokracije. Ravno tako ne Wilson. Ali se bo Rusiji sedaj, ko je odpravila carizem, boljše godilo, je vprašanje. Kočevski knez izjavlja končno, da Slovanov nikakor ne ljubi. — Profesor Lammasch: Narodi pričakujejo za vse tripljenje vojnega časa nagrade. Ta nagrada mora biti svoboda individualnega razvoja vsakega naroda. Notranji mir se da doseči le tako, da noben narod ne skuša gospodovati nad drugim. Centralizem ne daje povsod državi sile. Boljša je zvezna država zadovoljnih narodnih držav.

— **Krekov volilni okraj proti drju. Šusteršiču.** Kamniški dekan je hotel izrabiti Krekovo smrt za politično zaupnico Krekovega volilnega okraja drju. Šusteršiču. Pridobil je nekaj županov, v katerih imenu je „Katoliško politično društvo“ naprosilo drja. Šusteršiča, naj prevzame zastopstvo interesov kamniškega okraja. Temu političnemu nasilju se je uprla večina prebivalstva kamniškega okraja in sobotni „Slovenec“ prinaša izjavo odbora „Kmetске zveze za kamniško dekanijo“, ki zahteva, naj odloči „Jugoslovanski klub“, kdo naj odselej zastopa interese kamniškega volilnega okraja. Kmetška zveza je mnenja, da bi bila za to nasposobnejša. Krekov prijatelj dr. Lovro Pogačnik in kamniški rojak dr. Benkovič.

— **Skupna ministrska konferenca** je bila včeraj v Budimpešti. Na konferenci je bilo sklenjeno, da se podaljša pogodbeni provizorij za poldrugo leto. V Avstriji in na Ogrskem uvedejo davek na sladkor in premog in še celo vrsto novih davkov. Sprejeti so bili predlogi vojnega ministra, da dobe častniki in podčastniki družinsko doklado. Pripravljajo tudi končno veljavno ureditev oficirskih gaž. Glede vprašanja prehrane je zahtevala avstrijska vlada od ogrskega kabineta prav mnogo, a zedinjenja se ni doseglo. Avstrijskim zahtevam so ugodili le glede masti, mesa in žive

živine. Avstrijska vlada pa želi tudi še velike množine moke.

— **Dr. Michaelis pojde?** Nemška poročila pravijo, da je nemški kancler dr. Michaelis podal demisijo. Zanesljiva še ta poročila niso, toda, če se kancler ni podal demisijo, so vendar šteti njegovi dnevi. Kanclerjeva kriza je v odločilnem stadiju. Kot kandidata za kanclerjevo mesto imenujejo kneza Bülowa, ki mu pa nasprotuje vsa levica, ker je Bülow zanj preveč energičen in samostojen človek. Bülow je razmeroma dober diplomat in bi z njim Nemčija zadobila precej drugačno smer. Imenujejo kot kandidata drja. Kühmanna; a ta se brani tega mesta in želi ostati voditelj urada za zunanje stvari. Sedanji kancler je bil izrečno 'orodje vojne stranke, kar je povedal sam že ob nastopu. V Nemčiji ne vprašujejo parlamentarnih strank ob imenovanju kanclerjevem, zato tudi ni nade, da bo naslednik sedanjega kanclerja bistveno drugačen nego so bili dosedanja kanclerji. Bistvena sprememba nastane šele takrat, ko se nemška vlada vsaj parlamentarizira — doslej ni dosegla Nemčija niti ta kosec demokratizacije.

— **Za veliko in neodvisno Poljsko.** Ruski minister za zunanje zadeve Tereščenko je imel ob stoletnici smrti poljskega pesnika Kosciuska pomemben govor. Med drugim je tudi dejal, da so se pridružile vse velesile entente izjavi provizorične ruske vlade od 30. marca t. l., ki zahteva med drugimi mirovnimi pogoji tudi tega, da se ustvari velika, neodvisna in nerazdeljena Poljska.

— **Švedski socialisti.** Delavske organizacije v Stockholmu so odobrile vstop socialistov v vlado. Od nove vlade pričakujejo, da bo zasledovala nova vlada jasno in nepristransko politiko nevtralitete, da bo stremela po demokratični upravni reformi in da bo skušala odpraviti druginjo.

— **Zaradi vohunstva** je obsodilo nemško vojno sodišče v Koblencu holandsko učiteljico Marijo Diepenhorstovo na šest let ječe. Vohunila je za Francoze.

— **Anglija odklanja sporazumen mir.** V mnogoštevilno obiskanem zborovanju v Sheffieldu je govoril pretečeno soboto general Smuts o političnem in vojnem položaju. Poudarjal je, da je razpoloženje angleškega naroda vse hvale vredno. Zmaga pa bi imela malo pomena, če bi zavladal po vojni razredni boj ali gospodarski kaos. Upam, je izjavil general —, da ne bomo sklenili miru prej, dokler ne bomo vedeli, da svet ni več ogrožen po militarizmu. Bil bi samoumor za zapadno civilizacijo, če bi se ta katastrofa kedaj povrnila. Mi ne moremo sklepati miru, dokler nemška vojna karta ne bo strgan kosček papirja. Naše geslo mora biti: Nič plena za roparja, nič miru, dokler Nemčija ni pripravljena, izprazniti vsa zasedena ozemlja! Drug pogoj za trajen mir je, da se morajo zavarovati pravice malih narodov. Mi nečemo razbiti Nemčije in Avstrije, zahtevamo pa, da tamošnji mali narodi dobe avtonomijo, če že ne morejo postati samostojni. Sporazumen mir bi bil sedaj zelo nevaren. Jaz nimam dosti zaupanja do diplomatov. Narodi imajo pravico vedeti, kaj se zgodi, če njih državniki sedijo k zeleni mizi. Mi ne maramo tajne diplomacije. Dokler ne vem, kaj bo z nemško vojno karto, bom proti vsakemu sporazumnemu miru. Nemčija lahko od entente doseže mir, že jutri, če predloži poštene, resnične mirovne pogoje. Potem bo prišel trenotek, ko se bo moglo govoriti o miru. Če Nemčija takih pogojev ne predloži, bomo vojno nadaljevali.

— **Vojno stanje med Nemčijo in Brazilijo.** Predsednik braziljske republike je izjavil, da je Brazilija primorana stopiti nasproti Nemčiji v vojno stanje, ker so nemški podmorski čolni torpedirali neko braziljsko ladjo. V istem zmislu je sprejela braziljska zbornica resolucijo.

Dnevne beležke.

— **Vsem vojakom**, ki imajo vojno pošto, naznanjamo, da ne moremo poslati naročenih knjig po poštnem povzetju, ker pošta ne

sprejema takih pošiljatev. Vsak, kdor želi knjige, mora znesek poslati naprej in dodati 25 vin. za poštino. Naznanjamo še enkrat, da dajemo vojakom pri naročilih 30% popusta. Obenem naznanjamo, da so knjige: »Pod spovednim pečatom«, prvi del, »Iz življenja« in »Zakaj smo socialisti« vse prodane, in da teh naročil ne moremo izvršiti. — Uprava.

— **Nič premoga!** Z magistrata nam poročajo: Premoga nima mestna občina nobenega več. Doslej običajna delitev vsako sredo torej odpade.

— **Na tisoče italijanskih ujetnikov** — tako nam poročajo z Vrhnike — je korakalo v soboto, nedeljo in ponedeljek skozi Vrhniko. Pripovedovali so, da hodijo že četrty dan. Bili so izmučeni do smrti in mnogo jih je bilo, ki so se le s težavo premikali dalje. Lačni so bili tako, da so v pravem pomenu besede popasli vse njive ob cesti, kjer je bila še repa in zelje. Zeljnate glave so nosili pod pazduho in trgali list za listom. Na Stari Vrhniki pri Trevnu so napravili italijanski ujetniki okolo 3000 K škode. Razpoloženje med moštvom je obupno. Vsak zatrjuje, da ma vojne dovelj. Nasprotno so pa častniki polni samozvesti in pravijo, da nič ne stori, če zasedejo Avstriji in Nemci vso gorajo Italijo. Spomladi, ko dobe francosko, angleško in ameriško pomoč, se maščujejo. Ko smo jih izpraševali, kako je v Italiji s prehrano, so zatrjevali, da imajo vsega v izobilju, zlasti belega kruha in riža. Silno nevoljni so bili, ko so dobili črn kruh in so ga zaničljivo premetavali semintje. Ujeti Italijani so pripovedovali, da so spravili Italijani že pred 14 dnevi vso artiljerijo z banjske planote in da je ostala na Banjšici le pehota, ki so jo presenetili Avstrijci na vse zgodaj jutraj in ni prišlo do nobenih bojev. Med ujetniki in vrhniškim prebivalstvom se je razvila hitro prav živahna kupčija in skoz ob cesti, kje so korakali Italijani, so bile menjalnice za denar. Lira za krono — tako je šla kupčija. Vrhnika se je izpremenila čez noč v veliko ujetniško taborišče, povsod so gruče Italijanov, ki kljub vseh prestanih naporov niso izgubili svoje živahnosti.

— **Profesor dr. Ilešič** bo predaval na zagrebškem vseučilišču o slovenski književnosti.

— **Poveljnik etapne postaje v Ljubljani** generalmajor Kleinschrodt se je odpeljal v Gorico, kjer prevzame novo mesto.

— **Umrli** je 23. oktobra v bolnišnici v Kandiji pri Novem mestu sodrug Jožef Mikuluš iz Pevne pri Gorici. Zapušča dva otroka, hčerko Angelo in sina Bruna, ki je v ruskem ujetništvu.

— **Aprovizačne razmere v Primorju.** Primorski poslanci dr. Laginja in Spinčič ter italijanski zastopniki Pittoni, Faidutti, dr. Bugatto in Ussai so v soboto konferirali z ministrskim predsednikom dr. pl. Seidlerjem glede aprovizačnih razmer v Primorju, ki so povsem nezadostne, vsled česar je treba primorsko prebivalstvo z živili od drugod preskrbeti. Poslanci so nadalje naglašali, da bo z ozirom na ugodno napredovanje vojaških operacij mogoče, da se evakuirano prebivalstvo čim prej vrne v domačo deželo. Poudarjali so tudi nujno potrebo, da se po sovražniku opustošena Goriška kakor hitro mogoče obnovi ter zgradi in popravijo porušena in poškodovana splotja, ceste itd. Ministrski predsednik je obljubil, da bo vlada te povsem opravičene želje upoštevala, in vse potrebno pravočasno ukrenila.

— **Velika nesreča na glavnem kolodvoru v Gradcu.** V nedeljo zvečer okolo pol desetih je zavozil osebni vlak, ki prihaja iz Brucka, v četo Rusov, ki so šli po tiru v barake. Vzrok te grozne nezgode je v tem, da je kolodvor silno slabo razsvetljen in da je ravno takrat močno lilo. Strojevodja osebnega vlaka je dal pač signal, da se približuje vlak, a bilo je že prepozno. Rusi se niso mogli več umakniti in vlak je zavozil mednje. Trije Rusi so bili takoj mrtvi, enega Rusa je vlekel vlak s seboj prav na kolodvor; tudi ta ruski ujetnik je bil mrtev. Med

transportom v bolnišnico so umrli še trije, med temi dva vojaka stražnika. Nekaj težko poškodovanih žrtev te nesreče se bori še s smrtno, več je lahko ranjenih.

— Društva hišnih posestnikov slove v Ljubljani kot bratovščine najbolj zabutih in najbolj omejenih in zato tudi najbolj trmastih buržoazjev. Ta splošna slava menda tudi ljubljanskemu društvu ni dala mimo spati, in zato se je moralo kar za po vrstjo s svojimi budalastimi ukrepi osmešiti pred vsako kulturno čutečo javnostjo. Sedaj to famozno društvo zopet po »cajtengah« javka in vzdihuje, da morajo hišni posestniki stanarine zvišati. Med drugim utemeljujejo gospodje svoj nameravani atentat tudi z vedninami in v sedanjem času silno dragimi popravilnimi deli po hišah in stanovanjih. Sedaj pa naj poskusi stranka poslati k hišnemu gospodarju prositi, naj se ji n. pr. popravi peč. Hišni paša se zadere brez odlašanja nanjo: »Po š toliko in toliko hišnega reda imajo stranke v svojih stanovanjih za popravila skrbeti same«. Bolj uljudni paše pa se izgovarjajo: »Rad bi popravil, pa delavcev ni!«. In končno ne preostane stranki drugega, kot poseči v žep in za hišnega gospodarja popravljati hišo, pa bodi da se gre za peč, ali beljenje kuhinje, štedilnik, okna ali rolže — to je egalno. Sedaj pa prihaja ta gospoda in bi rada delala še profit z zvišanjem stanarine. Preskrbelo se bo, pa makari da smo v vojni, da se primerno pouče ta gospoda, da živimo v letu 1917!

Aprovizacija.

Špeh za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo špeh v sredo, 31. t. m. in v petek, 2. novembra na Poljanski cesti št. 15. Določen je ta-le red: V sredo popoldne od 12. do 1. št. 1 do 200, od 1. do 2. št. 201 do 400, od 2. do 3. št. 401 do 600, od 3. do 4. št. 601 do 800, od 4. do 5. št. 801 do 1000. V petek popoldne od 8. do 9. št. 1001 do 1200, od 9. do 10. št. 1201 do 1400, od 10. do 11. št. 1401 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg, kilogram stane 8 K 80 vin. Prinesite s seboj poleg nakazil za mast tudi mesečne maščobne izkaznice.

Meso na rumene B izkaznice. Mestna aprovizacija bo oddajala v sredo, 31. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa meso na rumene izkaznice B. Določen je ta-le red: Od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do konca. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg. Kilogram stane 2 kroni.

Oddaja cenejšega mesa v Mostah bo v sredo, 31. t. m. popoldne v mesnici gospoda Karla Štruklja, na Zaloški cesti št. 14 na rumene izkaznice B in C. Od 2. do pol 3. pridejo na vrsto stranke z rumenimi izkaznicami B št. 1 do 100, od pol 3. do 3. št. 100 do 200, od 3. do pol 4. št. 201 do konca, od pol 4. do 4. dobe meso stranke z rumenimi izkaznicami s črko C št. 1 do 100, od 4. do pol 5. št. 101 do 200, od pol 5. do 5. št. 201 do 300, od 5. do pol 6. št. 301 do 400, od pol 6. do 6. št. 401 do konca. Kilogram stane 2 kroni. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg.

Oddaja cenejšega mesa na Viču. Občani Viča, ki imajo rumene izkaznice zaznamovane s črko B in C, dobe meso v sredo, dne 31. t. m. popoldne v mesnici gospoda Štruklja na Viču, onstran železniškega tira. Na vrsto pridejo od 2. do pol 3. stranke z izkaznicami B št. 1 do 100, od pol 3. do 3. št. 101 do 200, od 3. do pol 4. št. 201 do konca. Stranke z izkaznicami C prejmejo meso od pol 4. do 4. št. 1 do 100, od 4. do pol 5. št. 101 do 200, od pol 5. do 5. št. 201 do 300, od 5. do pol 6. št. 301 do 400, od pol 6. do 6. št. 401 do konca. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4

osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg. Kilogram stane 2 kroni. Pripravite drobiž.

Zadnje vesti.

Nemško poročilo z italijanske fronte.

Berlin, 29. oktobra. Welhoffov urad poroča: Silni napad nemških in avstroogrskih čet pod vodstvom generala pl. Belowa je zrušil čelo italijanske soške fronte. Razbita 2. italijanska armada se naglo umika proti Tagliamentu; 3. italijanska armada se je malo časa ustavljala napadu na njene pozicije med Vipavo in morjem; sedaj se tudi ta armada umika ob morski obali. Tudi ob korotški meji je italijanska fronta omajana. Nemške in avstrijske čete stoje pred Vidmom, kjer je bil doslej italijanski glavni stari. Avstroogrške divizije so vzele Kormin ter se bližajo ob obali državni meji. Vse ceste so zabašane z italijanskim trenom in z bežečim prebivalstvom. Vreme je skrajno neugodno.

Cesar Karl v Gorici.

Gorica, 29. oktobra. Cesar Karl je prispel danes v zopet osvobodeno Gorico. Sovražnik je pred svojim odhodom mesto večji del razrušil in opleni ter odvedel prebivalstvo s seboj.

Italijansko vojno poročilo.

Dunaj, 29. oktobra. Italijansko vojno poročilo z dne 28. oktobra: V sled srčnosti napada in vsled nezadostnega odpora nekaterih oddelkov naše 2. armade se je avstroogrskim in nemškim četam posrečilo, da so naše levo krilo ob julijskih alpah prebili. Hrabrost ostalih čet ni mogla ustaviti sovražnega prodiranja na sveta italijanska tla. Skladišča in zaloge v izpraznjenih krajih smo uničili. Armada, ki je doslej v mnogoštevilnih bojih dokazala svojo hrabrost, bo tudi sedaj izpolnila svojo dolžnost napram domovini. — Italijansko vojno poročilo z dne 29. oktobra: Od vrhovnega poveljstva ukazano premikanje čet se normalno nadaljuje. Čete, ki so dobile ukaz, postaviti se proti sovražniku, so svojo dolžnost izpolnile.

Francoska meja zaprta.

Bern, 29. oktobra. Francosko-švicarska meja je od danes opoldne zaprta.

Brazillija in Nemčija.

Rio de Janeiro 29. oktobra. Vlada je izdala odredbe proti nemški špionaži. Časopisi,

Št. 15.072.

Razglas.

V zmislu razpisa c. kr. deželne vlade z dne 10. oktobra 1917, št. 30.103. se bo dne 31. oktobra in 1. novembra 1917 popisovala v Ljubljani goveja živina, konji, prašiči, koze in ovce, in sicer oba dneva od 8. do 12. dopoldne.

Komisija za pravo mesto bo poslovala v mestnem popisovalnem uradu, na Barju in v Spodnji Šiški pa se bo popisovalo od hiše do hiše.

Lastniki zgoraj omenjene živine se torej pozivljajo, da jo pridejo navedena dneva popisat na označeno mesto.

Kdor bi napačne podatke navedel ali pa kaj zamolčal, oziroma prepozno živino popisal, bo v zmislu obstoječih predpisov kaznovan.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 28. oktobra 1917.

izhajajoči v nemškem jeziku, so ustavljeni. Posadke nemških ladij so internirane.

Kriza v Nemčiji.

Berlin 29. oktobra. Cesar Viljem je sprejel včeraj popoldne bavarskega ministrskega predsednika grofa Hertlinga ter ga pozval, naj prevzame mesto državnega kanclerja. Pedno se odloči, bo Hertling konferiral z raznimi voditelji strank. Cesar je demisijo kanclerja dr. Michaelisa že odobril.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Franciškanska ul. 6,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa
še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalca.

Mehanična delavnica
na Starem trgu št. 11.